

Motion till riksdagen 2024/25:3224

av Jennie Nilsson m.fl. (S)

med anledning av prop. 2024/25:17 Ett förstärkt konsumentskydd mot riskfylld kreditgivning och överskuldssättning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett skuld- och kreditgivningsregister och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett utvidgat absolut kostnadstak och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ny huvudregel om avräkning vid utmätning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Överskuldssättningen ökar, Sverige blir fattigare. Ökningen av obetalda skulder drabbar de skuldsatta personerna, men även deras barn och släktingar. I dag har svenska konsumenter det tuffare än på länge. Högre boendekostnader samt högre energi-, bensi- och matpriser ökar risken för betalningssvårigheter.

För att minska överskuldssättningen genomförde den socialdemokratiska regeringen ett flertal reformer. Ett räntetak för högkostnadskrediter infördes och skärpningar genomfördes av marknadsförings- och informationskraven. Marknadsföringen av konsumentkrediter ska vara måttfull. Den tidigare regeringen införde också krav på att kredit inte får vara förhandsvalt vid köp online.

Vidare tillsatte den socialdemokratiska regeringen en utredning, Överskuldssättningsutredningen, med uppdrag att granska marknaden för konsumentkrediter och föreslå åtgärder som motverkar riskfylld kreditgivning och överskuldssättning. Utredningsuppdraget redovisades i juli 2023 och innehöll många förslag till åtgärder som det nu är viktigt att gå vidare med.

Regeringen har valt att lägga fram flera av dem i den aktuella proposition 2024/25:17, vilket vi socialdemokrater välkomnar. I denna motion fokuserar vi på några konkreta åtgärder som inte återfinns som skarpa förslag i propositionen.

Inrätta ett skuld- och kreditgivningsregister

Överskultsättningsutredningen föreslog att det ska inrättas ett särskilt skuld- och kreditgivningsregister. Bland annat med motiveringen: ”Det finns inte några starka skäl som talar emot ett sådant system. Det bedöms tvärtom angeläget att komma till rätta med bristerna i den nuvarande ordningen.”

Med viss förvåning kan vi konstatera att regeringen valt att inte följa utredningens förslag. Vi anser att ett sådant register är ett kraftfullt verktyg för att säkerställa att de som beviljas lån också har förmåga att betala tillbaka. Det är också väl motiverat av såväl utredningen som ett flertal remissinstanser. Därför föreslår vi socialdemokrater att ett skuld- och kreditgivningsregister inrättas. Mot bakgrund av ett antal misslyckade experiment där marknaden och privata intressen satts framför det allmännas anser vi att det bör vara ett register i statlig regi.

Ett utvidgat absolut kostnadstak

Vi ställer oss bakom Överskultsättningsutredningens förslag om att det nuvarande kostnadstaket ska utvidgas till att omfatta alla krediter enligt konsumentkreditlagen med vissa undantag. Taket ska kallas för ett absolut kostnadstak. Bostadskrediter, kontokrediter och mindre krediter som avser kreditköp ska undantas det absoluta kostnadstaket. Det absoluta kostnadstaket ska utformas på samma sätt som det nuvarande kostnadstaket, dvs. kostnaderna får inte överstiga ett belopp som motsvarar kreditbeloppet. Kostnadstaket ska omfatta kreditkostnader, dröjsmålsränta och kostnader enligt lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m.

Ett problem med det absoluta kostnadstaket är de samlingslån som utredningen pekar på. Det finns en risk att konsumenter lockas att ta samlingslån för att komma till rätta med sin skuldsituation. Med anledning av detta bör frågan om en särskild tillsyn av kreditgivning av s.k. samlingslån utredas vidare.

En ny huvudregel om avräkning vid utmätning

Många skuldsatta saknar ekonomiskt utrymme att ens betala räntekostnaderna för sina skulder respektive månad. Det gör att skulderna ökar på grund av den tillkommande räntan trots att konsumenten har visst utrymme att betala av på den totala skulden. Utifrån uppgifter från kommunernas budget- och skuldrådgivare har det framkommit att detta gäller många av de skuldsatta som de möter i sitt arbete. Även Kronofogdemyndigheten bekräftar bilden. Många gäldenärer hamnar på så sätt i en närmast hopplös ekonomisk situation som de saknar förmåga att ta sig ur på egen hand.

Överskultsättningsutredningen pekar på en väg att skapa bättre förutsättningar för skuldsatta att kunna minska sin skuld när viss betalningsförmåga finns, och det vore att införa en ändrad avräkningsordning. Med det menas en ordning enligt vilken medel som kommer in genom utmätning i första hand ska avräknas mot fordrans kapitalbelopp och

därefter mot ränta och andra biförpliktelser – utan möjlighet för borgenären att påverka ordningen. Det skulle skapa bättre förutsättningar för skuldsatta att kunna betala sin skuld när det finns en viss betalningsförmåga. Det skulle i sin tur kunna motivera den enskilde gäldenären att betala tillbaka sin skuld. En ändrad avräkningsordning skulle bättre kunna hjälpa skuldsatta och överskuldsatta personer att ta sig ur sin skuldsituation.

Jennie Nilsson (S)

Leif Nysmed (S)

Denis Begic (S)

Markus Kallifatides (S)

Laila Naraghi (S)

Anna-Belle Strömberg (S)